

Правове регулювання процесів реорганізації підприємств в умовах воєнного часу

Олександр Дунас

*студент магістратури, спеціальності «Право»,
освітньої програми «Право» Юридичного факультету,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Dunaso@krok.edu.ua*

Мирослав Григорчук

*к.ю.н., доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Muroslavgv@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-0523-030X*

Умови воєнного часу вимагають специфічного юридичного регулювання процесів реорганізації підприємств. Ключові аспекти цього питання охоплюють зміни в структурі власності, перерозподіл майна та врахування економічних викликів та обмежень, що виникають під час воєнного конфлікту.

Процес реорганізації підприємств у умовах воєнного конфлікту вимагає уваги до екстрених обставин та оперативної адаптації до змін у соціально-економічному середовищі. Нормативно-правова база, що стосується реорганізації підприємств, повинна бути гнучкою та відповідати потребам воєнного періоду. Умови воєнного часу можуть впливати на власницьку структуру підприємств, що вимагає докладного юридичного аналізу та регулювання. Забезпечення стабільності бізнесу під час війни включає в себе вжиття заходів для забезпечення нормального функціонування компаній. Можлива необхідність швидкого вирішення питань щодо змін форм власності, ліквідації чи створення нових структур. Прозорість та відкритість в правовому регулюванні реорганізації є ключовим елементом для забезпечення законності та довіри. Врахування впливу воєнного часу на контрактні відносини та виконання зобов'язань підприємств є важливим. Виникнення надзвичайних обставин військового часу може вимагати особливих підходів до податкового та фінансового регулювання підприємств. Надзвичайні обставини військового часу можуть потребувати особливих підходів до податкового та фінансового регулювання підприємств.

Надзвичайно важливим є врахування прав людини та соціальної відповідальності, як елементом у регулюванні реорганізації «в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [1; ст. 32].

Поняття реорганізації є закріпленим в численних нормативно-правових актах України. Наприклад, стаття 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначає, що процес реорганізації банку включає такі етапи, як злиття, приєднання, виділення чи поділ банку, а також зміну його організаційно-правової форми. У результаті цих заходів відбувається передача та прийняття майна, коштів, прав і обов'язків банку його правонаступниками. [2].

У більшості наукових досліджень погляд вчених на термін «реорганізація» традиційно розглядається як один із методів припинення юридичної особи,

поряд із ліквідацією. Процес реорганізації є тривалим і складається з системи юридичних фактів (складний юридичний комплекс), який, визначеним законом чином, призводить до припинення юридичної особи (юридичних осіб) - правонаступника (правонаступників) та/або створення юридичної особи (юридичних осіб) - правонаступника (правонаступників). Цей процес включає перехід у порядку правонаступництва майна, прав і обов'язків юридичних осіб, які перебувають у процесі реорганізації (правонаступників), до юридичних осіб, що виникли внаслідок реорганізації (правонаступників). [3].

ЦК України до способів реорганізації відносить злиття, приєднання, поділ та перетворення. Однак за наявності такого широкого спектра законодавчого трактування поняття реорганізації та форм її здійснення існують проблеми у визначенні суті реорганізації. У науково-законодавчих джерелах є два підходи щодо реорганізації:

1. реорганізація як спосіб виникнення суб'єктів господарювання;
2. реорганізація як спосіб припинення юридичних осіб [4; с. 223].

Цікавою рисою є те, що реорганізацію слід розглядати не лише як метод припинення юридичної особи, але і як засіб створення юридичної особи у формах, передбачених законом. Важливо відзначити, що в міжнародній літературі злиття та приєднання не розглядаються як окремі форми реорганізації. Для опису процесів об'єднання в країнах ЄС використовується термін «merger», що вказує на об'єднання двох компаній, при якому одна з них втрачає свою марку. У США аналогічні угоди охарактеризовані терміном «consolidation», чий зміст ідентичний українському розумінню категорії «злиття». [5].

У Верховній Раді прийнято за основу із продовженням строку підготовки законопроект № 6013 «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період». Законопроект передбачає обов'язкову реорганізацію всіх суб'єктів господарювання, що діють у формі господарських товариств у всіх власницьких формах, і займаються комерційною та некомерційною діяльністю в обох секторах економіки - як в публічному, так і в приватному. Тим не менш, у контексті воєнного часу прийняття подібного законопроекту викликає значні економічні, юридичні та корупційні ризики, що становлять пряму загрозу національній безпеці та обороноздатності України. За межами юридичного поля можуть опинитися значна кількість суб'єктів, таких як дочірні компанії, іноземні підприємства, об'єднання громадян (включаючи релігійні організації та профспілки), споживчі кооперативи, підприємства, які займаються орендою, індивідуальні та сімейні підприємства, спільні та фермерські господарства, колективні сільськогосподарські підприємства, а також малі підприємства.

Проте, в умовах воєнного часу ухвалення такого закону породжує різноманітні економічні, правові та корупційні ризики, що представляють пряму загрозу національній безпеці та обороноздатності України.

Ключові слова: процес реорганізації підприємств; способи реорганізації; реорганізація як спосіб припинення юридичних осіб.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121- // Відомості Верховної Ради України. 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (станом на: 27.11.2023).
3. Сіщук Л. В. Реорганізація юридичних осіб: теоретико-правові аспекти / Л. В. Сіщук // Приватне право та підприємництво. – 2015. – Випуск 14. – С. 32–36.
4. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 424 с.
5. Яцишин С. Р. Форми реорганізації підприємств у процесі укрупнення / С. Р. Яцишин, І. Д. Бенько // Сталій розвиток економіки. – 2015. – № 2 (27). – С. 98–108.